

Regionale Klachtencommissie Wvggz Limburg

Klacht	:	RKMO 21.032
Wet	:	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)
Instelling	:	Mondriaan
Datum binnenkomst klacht	:	18 oktober 2021
Datum hoorzitting	:	28 oktober 2021
Datum beslissing	:	1 november 2021

De Regionale Klachtencommissie Wvggz Limburg heeft zich beraden over de klacht van mevrouw X., hierna te noemen klagster, aan wie ten tijde van het indienen van de klacht op grond van een zorgmachtiging zorg werd verleend door Mondriaan. In het klaagschrift richt klagster zich tegen de regiebehandelaar, mevrouw Y., en het afdelingshoofd, de heer Z., hierna te noemen verweerders.

1 PROCEDURE

De klachtencommissie heeft op 18 oktober 2021 een klaagschrift, gedateerd 15 oktober 2021 en inhoudende een Wvggz-klacht van klagster ontvangen.

Verweerders hebben de klachtencommissie op 21 oktober 2021 een verweerschrift met enkele stukken doen toekomen.

De patiëntenvertrouwenspersoon heeft op 27 oktober 2021 namens klagster een toelichting aan de klachtencommissie gestuurd.

Op 28 oktober 2021 heeft een hoorzitting plaatsgevonden via beeldcommunicatie.

Partijen hebben ter zitting ieder voor zich hun standpunten mondeling toegelicht.

1.1 TERMIJN

De klacht betreft een klacht als omschreven in artikel 10:3 Wvggz en heeft betrekking op een beslissing waarvan het gevolg actueel is, zodat de klachtencommissie gehouden is binnen 2 weken na ontvangst van de klacht ter zake een schriftelijke en gemotiveerde beslissing te nemen.

Deze termijn loopt af op 1 november 2021.

2 KLACHT

Klagster maakt er bezwaar tegen dat gedurende de afgelopen maanden herhaaldelijk geen uitvoering is gegeven aan de haar – in het kader van de beslissing tot toepassing van beperking van de bewegingsvrijheid als vorm van verplichte zorg – toegestane dagelijkse uitgang onder begeleiding, enkel en alleen wegens personeelstekort op de afdeling. Ook nu gebeurt dit volgens haar nog.

3 FEITEN

- Klagster is al 16,5 jaar gedwongen opgenomen bij Mondriaan en verblijft momenteel op een gesloten afdeling.
- De Rechtbank Limburg heeft op 11 juni 2021 een zorgmachtiging ten aanzien van klagster verleend met een geldigheidsduur van 12 maanden.
- Aan klagster is op 11 juni 2021 een formulier "Informatie aan betrokkene over beslissing tot het verlenen van verplichte zorg (art. 8:9 lid 1 en 2 Wvggz)" uitgereikt met betrekking tot de beperking van de bewegingsvrijheid.
- Ten behoeve van klagster is een therapieprogramma opgesteld, waarin afspraken met betrekking tot haar daginvulling en activiteiten van dag tot dag schriftelijk zijn vastgelegd.

Daarin is onder "Overig" opgenomen dat klaagster mag wandelen op het terrein onder begeleiding van twee teamleden.

4 STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

4.1 STANDPUNT KLAAGSTER

Het standpunt van klaagster komt, samengevat, neer op het volgende.

Klaagster wordt in haar bewegingsvrijheid beperkt, maar heeft naar haar mening het recht één keer per dag onder begeleiding naar buiten te gaan voor het maken van een fijne wandeling. Klaagster vindt dit heel belangrijk omdat zij al te maken heeft met vele beperkingen en wandelen is echt haar 'uitje'. De buitenlucht doet haar altijd goed en zij kijkt er elke dag naar uit om onder begeleiding te gaan wandelen. De laatste maanden is de wandeling heel vaak niet door kunnen gaan omdat er te weinig personeel op de afdeling is. Het personeel heeft het te druk en er is er geen tijd om met klaagster te gaan wandelen, terwijl er wel is afgesproken dat zij, als haar toestand dat toelaat, dagelijks onder begeleiding mag wandelen. Klaagster heeft in de afgelopen tijd 16 dagen binnen gezeten vanwege personeelstekort op de afdeling. Hierdoor voelt klaagster zich net een kasplantje. Klaagster meent dat het niet zo mag zijn dat zij de dupe wordt van te weinig personeel. Juist omdat zij al in zoveel andere dingen ook beperkt wordt.

De patiëntenvertrouwenspersoon licht toe dat klaagster zich heeft neergelegd bij de beperking van haar bewegingsvrijheid en haar opname op een gesloten afdeling, maar dat zij niet kan instemmen met een veel verdergaande beperking dan noodzakelijk, zoals die nu al een tijd gaande is, terwijl er geen uitzicht op het einde van de beperkende maatregelen.

Uit het verweerschrift blijkt niet dat er een alternatief is gezocht voor de wegvallende begeleiding bij het wandelen. Volgens art. 2:1 lid 7 Wvggz moeten familie, directe naasten van de patiënt (en de huisarts) zoveel mogelijk betrokken worden bij de uitvoering van de verplichte zorg. Klaagster vraagt zich af waarom familie niet kan worden ingezet of een buddy van buiten de afdeling.

Het gedurende de zomermaanden niet kunnen wandelen en ook de huidige onduidelijkheid over de vraag wanneer dat weer wel met regelmaat mogelijk is, is erg ingrijpend voor klaagster. Het duurt te lang voordat er weer terug kan worden gegaan naar de regelmaat van de wandelingen.

De wijze waarop de verplichte zorg op dit moment wordt uitgevoerd (of niet uitgevoerd) is ook niet veilig voor klaagster en daarmee uiteindelijk ook niet veilig voor medewerkers of voor andere patiënten op de afdeling. Het doet klaagster geen goed om hele dagen binnen moeten verblijven en niet weten wanneer aan de onzekerheid een einde komt. Klaagster merkt in verband hiermee tijdens de hoorzitting op dat, wanneer zij geen ommetje maakt, zij die dag lang op haar kamer zit en dat de muren dan op haar af komen.

Ondanks dat verweerders stellen dat het personeelsgebrek is opgelost, geeft klaagster te kennen dat zij nog geregeld te horen krijgt dat zij niet kan wandelen. Zij komt meermaals per dag onder begeleiding in de tuin voor het roken van een sigaret; haar wordt meestal gezegd dat zij daarbij moet zitten.

4.2 STANDPUNT VERWEERDERS

Het standpunt van verweerders komt, samengevat, neer op het volgende.

Verweerders bevestigen dat klaagster in haar vrijheidsbeweging wordt beperkt als vorm van verplichte zorg. Aan de hand van haar toestandsbeeld wordt een inschatting van de risico's die er zijn gemaakt. Indien klaagster deze vorm van verplichte zorg niet zou hebben, zou dat ernstige gevolgen voor haar hebben. Er is dan sprake van ernstig nadeel.

In gesprek met de patiëntenvertrouwenspersoon werd gesteld dat de klacht zou gaan over het feit dat vanuit de afdeling niet vaak genoeg met klaagster wordt gewandeld als gevolg van de personele bezetting. Als reactie daarop heeft het afdelingshoofd erkend dat er in de afgelopen 3 maanden bezettingsproblemen zijn geweest door verlof en ziekteverzuim. Dit heeft er inderdaad in geresulteerd dat er met grote regelmaat onvoldoende begeleiding beschikbaar was en dat klaagster als gevolg daarvan niet kon wandelen. De behandelaar heeft hieraan toegevoegd dat klaagster onder

begeleiding van twee verpleegkundigen/begeleiders moet wandelen. Gezien de complexiteit van de problematiek is het van belang dat dit twee voor klaagster bekende begeleiders moeten zijn. De afdeling waar klaagster verblijft is een gesloten opnameafdeling met een hoog risico profiel patiënten. Op deze afdeling verblijven enkel patiënten met een zorgzwaartepakket 7 en met een juridische maatregel. Al deze patiënten hebben beperkte (en/of begeleide) uitgang. Daarnaast zijn er een viertal veilige kamers. Verweerders proberen te allen tijde hun best te doen dat er met alle patiënten (dagelijks) wordt gewandeld. Hierbij is het waarborgen van de veiligheid essentieel, zowel tijdens de wandelingen als op de afdeling.

In de afgelopen drie maanden hebben er met grote regelmaat onbekende medewerkers op de afdeling gewerkt. Dit is het gevoel van veiligheid bij de patiënten en personeel niet ten goede gekomen. Verweerders doen op dit moment hard hun best om uitbreiding van formatie te realiseren. Tijdens de hoorzitting vertelt de regiebehandelaar dat het ook voorkomt dat het toestandbeeld van klaagster zodanig is dat een wandeling niet verantwoord is en derhalve niet doorgaat. Als de wandeling niet kan doorgaan, wordt altijd een alternatieve activiteit, zoals het spelen van een spelletje, aangeboden.

Het afdelingshoofd merkt tijdens de hoorzitting op dat hij van mening is dat de klacht van klaagster terecht is en dat hij de gang van zaken betreurt.

5 OVERWEGINGEN EN OORDEEL KLACHTENCOMMISSIE

De klacht is gebaseerd op artikel 10.3 Wvggz. De klachtencommissie is bevoegd van deze klacht kennis te nemen en klaagster is ontvankelijk in zijn klacht.

Klaagster heeft van haar wettelijke bevoegdheid gebruik gemaakt om op grond van artikel 10.3 Wvggz een klacht in te dienen met betrekking tot de beslissing van de zorgverantwoordelijke inzake de beperking in bewegingsvrijheid, meer in het bijzonder de uitvoering van deze maatregel. Derhalve zal de klachtencommissie zich moeten uitspreken over deze klacht en dient zij deze beslissing aan de wettelijke criteria te toetsen.

FORMELE TOETSING

Op grond van artikel 8:9 lid 3 Wvggz stelt de zorgverantwoordelijke de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg op schrift, voorziet de beslissing van een schriftelijke motivering en stelt de geneesheer-directeur op de hoogte van de beslissing. De geneesheer-directeur geeft betrokkene, de vertegenwoordiger en de advocaat een afschrift van de beslissing en stelt hen schriftelijk in kennis van de klachtwaardigheid van de beslissing en de mogelijkheid van advies en bijstand door de patiëntenvertrouwenspersoon.

In de kennisgeving mondelinge uitspraak verplichte zorg Wvggz d.d. 11 juni 2021 van Rechtbank Limburg waarin de zorgmachtiging wordt toegewezen, is opgenomen dat het beperken van de bewegingsvrijheid als maatregel kan worden getroffen in het kader van verplichte zorg.

Volgens verweerders is het volgende formulier, die toegevoegd is aan de stukken, aan klaagster uitgereikt:

- Informatie aan betrokkene over beslissing zorgverantwoordelijke tot het verlenen van verplichte zorg (art. 8:9 lid 1 en 2 Wvggz) d.d. 11 juni 2021 met betrekking tot het beperken van de bewegingsvrijheid.

De overhandiging van dit formulier is door klaagster niet weersproken. Op het formulier is vermeld waaruit de verplichte zorg zal bestaan en de gronden die in dezen van toepassing zijn, met de bijbehorende motivering.

Hiermee is komen vast te staan dat klaagster door de zorgverantwoordelijke voldoende op de hoogte is gesteld van haar rechten en dat zij in de gelegenheid is gesteld contact op te nemen met de

patiëntenvertrouwenspersoon en een klacht in te dienen, van welke gelegenheid zij gebruik heeft gemaakt. Aan het bepaalde in artikel 8:9 lid 3 Wvggz is aldus voldaan.

Ingevolge artikel 8:9 lid 4 Wvggz legt de zorgverantwoordelijke schriftelijk vast in het dossier of betrokkene ter zake van een jegens haar genomen beslissing tot toepassing van verplichte zorg tot een redelijke waardering van zijn belangen in staat is. Op het bovengenoemde formulier is vermeld dat de zorgverantwoordelijke klaagster wilsonbekwaam acht ten aanzien van de betreffende beslissing. De klachtencommissie is van oordeel dat daarmee voldaan is aan het bepaalde ex artikel 8:9 lid 4 Wvggz.

Ten aanzien van de beslissing van de zorgverantwoordelijke tot het beperken van de bewegingsvrijheid van klaagster overweegt de klachtencommissie voorts als volgt.

TOETSING AAN ERNSTIG NADEEL CRITERIUM

Uit hetgeen is vermeld in het kernbehandelplan, het additioneel plan, het dagprogramma, daginvulling en overige afspraken, de informatie over de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg, alsmede gelet op de toelichting van verweerders ter zitting is, naar het oordeel van de klachtencommissie, genoegzaam gebleken dat er sprake is van ernstig nadeel voor klaagster en haar omgeving.

Uit de stukken die verweerders hebben voorgelegd blijkt dat bij klaagster sprake is van zwakbegaafdheid en een structureel onvermogen op cognitief en sociaal gebied als gevolg van een autismespectrumstoornis. Sinds haar 14^e jaar is er sprake van dwanggedachten en dwanghandelingen met automutilatie. Er wordt gesproken van PDD NOS en een borderline persoonlijkheidsstructuur. Daarnaast is dwangmatig gedrag ten aanzien van zelfzorg waargenomen en klaagster is kwetsbaar in relaties met mannen. In het verleden is er sprake geweest van zwerfgedrag en prostitutie. Klaagster verblijft al jarenlang in een gesloten langdurige intensieve behandelafdeling van Mondriaan. Zij heeft een zeer gestructureerd programma waarbij 1 op 1 begeleiding nodig is of zelfs meer. Bij oplopende spanning is zij bekend met zelfbeschadiging (branden met sigaret, inslikken van bijvoorbeeld toiletpapier), dan wel verbale en fysieke agressie. Klaagster kan zich zeer diskwalificerend uiten naar verpleegkundigen en hun persoonlijke (gezins)situatie. Indien klaagster wegloopt is de kans groot dat zij alcohol zal gaan drinken, hetgeen gezien haar kwetsbare persoonlijkheid gevaar kan opleveren. Fantasie en van daaruit valselijke beschuldigen (bijvoorbeeld misbruik) kunnen voorkomen.

Naar het oordeel van de klachtencommissie hebben verweerders, zoals hiervoor overwogen, niet alleen aannemelijk gemaakt dat er een risico bestaat dat klaagster zichzelf en haar omgeving ernstig nadeel berokkent, maar ook dat dit een rechtstreeks gevolg is van klaagsters geestesstoornis. Tegenover de ontkenning van klaagster hebben verweerders ter onderbouwing van hun standpunt voldoende argumenten naar voren gebracht. Op grond daarvan onderschrijft de klachtencommissie de in samenspraak met de betrokken psychiater genomen beslissing van de zorgverantwoordelijke, tevens behandelaar, dat het beperken van de bewegingsvrijheid bij klaagster in de gegeven situatie noodzakelijk is.

Voorts dient het beperken van de bewegingsvrijheid te voldoen aan de eisen van effectiviteit, proportionaliteit, subsidiariteit en veiligheid en dient de in verband daarmee te volgen procedure met de benodigde zorgvuldigheid te zijn gewaarborgd.

Klaagster klaagt over de beperking van haar bewegingsvrijheid, meer specifiek over het niet buiten onder begeleiding kunnen wandelen vanwege personeelsgebrek op de afdeling. Zij klaagt uitdrukkelijk niet over de beperking van haar bewegingsvrijheid op grond van haar toestandsbeeld.

Klaagster heeft door haar toestandsbeeld veel begeleiding nodig en er is voor haar een speciaal dagprogramma opgesteld waarbij elke activiteit zoals het eten, de rookmomenten, het sporten, etc. op een bepaalde tijd is vastgelegd. Daarnaast heeft zij dagelijks een keuze uit activiteiten, waaronder de keuze een wandeling te maken. De voorwaarden zijn dat haar toestandsbeeld dit moet toelaten,

Regionale Klachtencommissie Wvggz Limburg

maar ook dat hierbij telkens twee verpleegkundigen aanwezig dienen te zijn die zij kent. Bij onbekende medewerkers kan dit leiden tot oplopende spanningen of zelfs automutilatie bij klaagster. Klaagster stelt dat in de zomermaanden door verlof en ziekteverzuim geen optimale personeelsbezetting op de afdeling is geweest waar klaagster verblijft. Dit heeft ertoe geleid dat klaagster 16 dagen lang geen wandeling heeft kunnen maken, hetgeen zij als zeer ingrijpend heeft ervaren omdat zij hierdoor nog meer binnen moest zitten. Verweerders erkennen het probleem van het personeelsgebrek en hebben naar voren gebracht dat er in de vakantiemaanden veel onbekende uitzendkrachten (Flexpool) op de afdeling hebben gewerkt, waardoor het niet mogelijk was om met klaagster naar buiten te gaan. Wel hebben zij klaagster aangeboden in de desbetreffende tijd een spelletje met haar te doen, hetgeen klaagster niet heeft betwist.

De klachtencommissie stelt voorop dat de beslissing tot toepassing van beperking van de bewegingsvrijheid als vorm van verplichte zorg als zodanig in dezen niet ter discussie staat. De klacht gaat erover dat de afspraken die in het kader van deze maatregel zijn gemaakt regelmatig niet (kunnen) worden uitgevoerd en dat klaagster daardoor 16 dagen achter elkaar niet begeleid heeft kunnen wandelen. Dit hing niet samen met haar toestandsbeeld maar met de beschikbare personele bezetting op dat moment.

Nu verweerders zulks niet hebben betwist moet, naar het oordeel van de klachtencommissie, klaagsters stelling, dat zij in de afgelopen zomermaanden herhaaldelijk niet onder begeleiding buiten heeft kunnen wandelen, zoals vastgelegd in haar therapieprogramma, en dat zij als gevolg hiervan 16 dagen achter elkaar binnen heeft moeten blijven, worden aangenomen.

De klachtencommissie acht voorts aannemelijk dat, zoals klaagster heeft gesteld en verweerders niet hebben weersproken, het buiten wandelen voor haar effectief is omdat zij sowieso al veel binnen zit en een beetje beweging haar goed doet. Het lang uitblijven van een wandeling roept op de langere termijn spanningen bij klaagster op, hetgeen haar toestandsbeeld geen goed doet, en is daarmee niet proportioneel. Er wordt klaagster weliswaar een spelletje als alternatief aangeboden, maar dat neemt niet weg dat klaagster geen ommetje kan maken maar nog steeds binnen moet blijven.

Dat er naar een minder ingrijpend alternatief is gezocht, is de klachtencommissie niet gebleken.

Verweerders stellen de veiligheid alleen te kunnen waarborgen indien er twee personeelsleden klaagster begeleiden. Daarbij is het essentieel dat dit bekenden zijn voor klaagster. Onweersproken is gebleven dat, zoals klaagster heeft gesteld, het lange binnen moeten verblijven klaagster geen goed doet en dat daarmee de veiligheid noch voor klaagster zelf noch voor de medepatiënten op de afdeling is gediend. De klachtencommissie acht deze stelling dan ook aannemelijk.

De commissie komt op grond van bovenstaande overwegingen tot de conclusie dat de maatregel ten aanzien van het beperken van de bewegingsvrijheid op het gebied van de uitvoering niet aan de eisen van effectiviteit, proportionaliteit, subsidiariteit en veiligheid beantwoordt.

De klachtencommissie komt op grond van het bovenvermelde tot het oordeel dat de klacht gegrond moet worden verklaard.

Opmerking

Niet duidelijk is hoe vaak in de genoemde periode van 3 maanden het is voorgekomen dat klaagster haar wandeling onder begeleiding niet heeft kunnen maken vanwege onvoldoende personele bezetting. De wandeling wordt genoteerd in de verpleegkundige rapportage, maar verder wordt niet specifiek bijgehouden op welke data klaagster onder begeleiding heeft kunnen wandelen, en op welke data niet. Derhalve is niet inzichtelijk of klaagster meer dan andere patiënten haar begeleide omgang heeft moeten missen. Om te komen tot een evenredige verdeling van de begeleide wandelingen over de patiënten op de afdeling acht de klachtencommissie een dergelijke inventarisatie aangewezen.

6 SCHADEVERGOEDING

Gebleken is dat klaagster als gevolg van personeelsgebrek op de afdeling gedurende drie maanden met grote regelmaat geen begeleide uitgang heeft gehad en dat in dat kader is komen vast te staan dat dit in elk geval een periode van 16 dagen achter elkaar heeft plaatsgevonden. De klachtencommissie is van oordeel dat klaagster daarmee tekort is gedaan.

Daar de klachtencommissie de klacht op inhoudelijke gronden gegrond zal verklaren en aannemelijk acht dat klaagster psychische schade heeft geleden, nu hetgeen klaagster heeft aangevoerd daartoe als grond kan dienen, overweegt zij klaagster ambtshalve een schadevergoeding toe te kennen.

Alvorens daarover te beslissen dient zij ingevolge artikel 10:11 lid 3 Wvggz de zorgaanbieder hierover te horen. Dit heeft tot gevolg dat klaagster uiterlijk 6 weken na onderstaande beslissing over de klacht de beslissing over de eventueel toe te kennen schadevergoeding tegemoet kan zien.

7 BESLISSING

De klachtencommissie:

- verklaart de klacht gegrond;
- houdt de beslissing tot eventuele ambtshalve toekenning van schadevergoeding aan tot 13 december 2021.